

MIROŚLAW S. SZYMAŃSKI
Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

SPRAWOZDANIE Z I OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
– KULTURA EDUKACJI SZKOŁY WYŻSZEJ
– RÓŻNORODNE PERSPEKTYWY
Białystok, 14–15 listopada 2014 roku

W dniach 14–15 listopada 2014 roku w Białymstoku pod honorowym patronatem Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Profesor Leny Kolarskiej-Bobińskiej, Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk i Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu w Białymstoku Profesora Leonarda Etela odbyła się zorganizowana przez Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku I Ogólnopolska Konferencja Naukowa poświęcona ***Kulturze edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy***.

Centrum Edukacji Ustawicznej jest jednostką ogólnouczelnianą Uniwersytetu w Białymstoku, powstałą z przekształcenia (działającego od 2004 roku) Centrum Edukacji Nauczycieli, zgodnie z uchwałą Senatu Uniwersytetu w Białymstoku z dnia 27 listopada 2013 roku, kierowaną od 2005 roku przez Pełnomocnika Rektora ds. CEU Profesor Elwirę Kryńską. Centrum Edukacji Ustawicznej odpowiada, najogólniej rzecz ujmując, za działania związane z wdrażaniem idei uczenia się przez całe życie. Centrum Edukacji Ustawicznej współpracuje ze wszystkimi ośrodkami naukowo-badawczymi, administracją oświatową i nauczycielami, organami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami zainteresowanymi problematyką edukacyjną, a także pracodawcami i środowiskiem biznesowym. Oprócz tego stara się też uczestniczyć w toczącej się debacie społecznej dotyczącej stanu i przyszłości szkolnictwa wyższego.

Tego typu jednostki kształcenia ustawicznego działają w wielu ośrodkach akademickich, jednak tylko Centrum Edukacji Ustawicznej Uniwersytetu w Białymstoku podjęło trud i aktywnie zaangażowało się w społeczny dyskurs dotyczący edukacji szkoły wyższej.

Konferencja została zorganizowana pod naukowym przewodnictwem prof. Elwiry Kryńskiej, którą organizacyjnie wspierali jej współpracownicy z Centrum Edukacji Ustawicznej: dr Małgorzata Głoskowska-Sołdatow, dr Anna Kienig, dr Anna Rybak, mgr Anna Białous i mgr Karolina Anna Włodkowska.

O randze prezentowanego przedsięwzięcia stanowi obecność znakomitego grona badaczy edukacji akademickiej, ekspertów i pracodawców. W konferencji uczestniczyli rektorzy i dziekani, prezydium Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk i Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, pracownicy naukowo-dydaktyczni różnych dyscyplin naukowych z całego kraju, władze oświatowe i przedsiębiorcy. Zainteresowanie konferencją okazała też Telewizja Polska. Niestety dyskusja o stanie i przyszłości szkolnictwa wyższego nie była wystarczająco ważna dla Telewizji Regionalnej Białostok, która, jak wynika z informacji organizatorów, była proszona o honorowy patronat. W debacie również zabrakło przedstawiciela Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, mimo że minister prof. Lena Kolarska-Bobińska objęła białostocką debatę honorowym patronatem.

Niewątpliwie duże zainteresowanie konferencją sprowokował zaproponowany przez organizatorów symposium temat debaty: ***Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy***. Jest to wyjątkowe podejście do kwestii szkolnictwa wyższego, ponieważ w dotychczas prowadzonych dyskusjach koncentrowano się przede wszystkim na jakości kształcenia w kontekście wymagań Procesu Bolońskiego. Jest to pierwsza konferencja, na której zwrócono uwagę na to, że edukacja stanowi podstawowe „ucieleśnienie” życia w kulturze, co podkreśliła w wystąpieniu wprowadzającym prof. Elwira Kryńska, przywołując definicję kultury edukacji Jerome’go Brunera. Zauważyła też, że w sytuacji, gdy współczesny świat generuje nieznanne wcześniej problemy działania także szkół wyższych, należy pamiętać o tradycji uniwersytetu jako instytucji będącej *pierwotnie wspólnotą zawodową ludzi nauczających i uczących się (...), uprawiających powszechność, ciągłość, ogół nauk – universitas jako studium generale*. W odczuciu organizatorów konferencji droga do przywrócenia studiom wyższym należytej godności i powagi wiedzy poprzez kultywowanie tradycyjnych ideałów akademickich, a zwłaszcza – dążenia do doskonałości oraz poszukiwania prawdy i uznania, iż w nauce, jak i w edukacji akademickiej elitaryzm jest naturalny i konieczny (cyt. za: E. Kryńska).

Zgodnie z intencją pomysłodawców konferencji o kulturze edukacji szkoły wyższej dyskutowano, uwzględniając różne perspektywy, m.in.:

- analizowano czynniki obiektywne, w tym: uwarunkowania prawne, finansowe, strukturalno-organizacyjne i kulturowe, takie jak prestiż, subiektywne odczuwanie użyteczności wyższego wykształcenia, autorytet kadry profesorskiej;

- starano się wskazać na zależności między czynnikami obiektywnymi i kulturowymi a konstruowaną przez jednostki rzeczywistością i znaczeniami, które przystosowują te jednostki do systemu;

- próbowano również ustalić, jakie osobiste koszty ponoszą jednostki w wyniku tej adaptacji i jakie w związku z tym mają oczekiwania.

O trudnej sytuacji finansowej polskich uczelni mówił Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu w Białymstoku profesor Leonard Etel. Obecność Rektora jest koronnym potwierdzeniem troski Jego Magnificencji o przyszłość polskich

uczelnii ze względu na ich znaczne niedofinansowanie. Aktywny udział Rektora w konferencji budzi tym większe uznanie, że niezwykle rzadko zdarza się, aby Magnificencja osobiście uczestniczył w sesji naukowej, najczęściej rektorzy swoją absencję tłumaczy licznymi obowiązkami służbowymi.

Rektor Uniwersytetu w Białymstoku Profesor Leonard Etel między innymi zauważył, że nakłady finansowe na szkolnictwo wyższe w Polsce są tak niskie, iż dochodzi do paradoksalnych sytuacji, a mianowicie zatrudnienie w uczelni „profesora ekonomicznie jest nieopłacalne”, zwłaszcza w porównaniu z etatem starszego wykładowcy, którego pensja jest znacznie niższa niż profesora, a liczba realizowanych przez wykładowcę godzin dydaktycznych jest prawie dwukrotnie większa. Władze rektorskie, niestety, nie mają możliwości pozyskania środków pozabudżetowych. Ta nieracjonalność zatrudnienia ze względu na niskie nakłady finansowe – zdaniem Rektora – jest to „droga donikąd” i może jedynie doprowadzić do ograniczenia zatrudnienia kadry wysokokwalifikowanej, a tym samym do zahamowania rozwoju naukowego uczelni i obniżenia jakości kształcenia.

Brakuje też rozwiązań finansowych dotyczących kształcenia Polaków za granicą, a „My tam jesteśmy, jesteśmy w Wilnie, jesteśmy w Grodnie i my tam będziemy, bo to jest zgodne z misją Uczelni” powiedział Profesor Leonard Etel. I dalej dodał: *W Wilnie w tym roku naukę rozpoczęło 456 studentów. Po co ci studenci w Wilnie. Niektórzy mówią mi: zabierz tych studentów z Wilna i będziesz miał znacznie więcej środków. To jest całkowite niezrozumienie sytuacji. Dla tych studentów problemem jest dotarcie do Wilna, różne okoliczności o tym decydują. To my musimy być w Wilnie, być w Grodnie (...), bo to jest działalność nasza niebiznesowa, jest to nasza działalność misyjna, która powinna być zasilana środkami z budżetu. Państwo to rozumiecie, a ja muszę przekonywać urzędników, że Polacy tam są i mają ukształtowaną inteligencję. Jest to niezmiernie ważne (...) na te działania pieniądze muszą się znaleźć (...), jest to niezmiernie ważne, aby finansowanie ważnych działań zapewnić, jednym z takich działań jest finansowanie kształcenia za granicą.* Uczestnicy konferencji byli zgodni, że podjęte kwestie są kluczowe dla funkcjonowania polskiego szkolnictwa wyższego i wymagają strategicznych rozwiązań. Wystąpienie Rektora zostało przyjęte z uznaniem.

Konferencja zgodnie z zaplanowanym przez organizatorów programem szczegółowym odbywała się w ramach obrad plenarnych, w trakcie których przedstawiono referaty wprowadzające do każdego bloku tematycznego, zaś egzemplifikacja ich nastąpiła w sekcjach, zorganizowano też forum dyskusyjne z udziałem rektorów i przedsiębiorców. Przyjęta formuła konferencji sprzyjała polemice i dyskusji, która przeciągnęła się do późnych godzin wieczornych.

W obradach plenarnych podjęto zagadnienia bezpośrednio związane z kulturą edukacji szkoły wyższej, o której nie sposób mówić bez odniesienia się do etyki, badań naukowych i jakości kształcenia. Stąd też w obradach plenarnych szczególną uwagę zwrócono na sytuację szkół wyższych i nauki w powiązaniu z polityką i przepisami prawa. Kwestie te najmocniej zostały wyeksponowane

w wystąpieniu prof. Bogusława Śliwerskiego (*Pedagogika polityczna a badania makropolityki szkolnictwa wyższego i nauki*), do referatu którego jeszcze powrócę ze względu na to, iż dotyczył etyki pracownika naukowego, a także prof. UwB Stanisława Bożyka (*Uwagi krytyczne o nowych regulacjach prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego*). Natomiast prof. UwB Mirosław Sobecki podjął wątek *Współczesnej szkoły wyższej w Polsce – etos w zderzeniu z rzeczywistością*. O sposobach i skutkach upolitycznienia szkolnictwa polskiego, znanych z historii najnowszej, przypomniał prof. UJK Witold Chmielewski, który mówił o *Stosunku władzy do uczonych za czasów Stanisława Skrzyszewskiego*, wówczas gdy pełnił funkcje Kierownika Resortu Oświaty PKWN i Ministra Oświaty w latach 1944–1945, 1947–1950, i którego polityka jeszcze przez wiele lat kształtowała stosunek władzy do świata nauki.

Przedmiotem obrad plenarnych były również zagadnienia, ogólnie rzecz ujmując, dotyczące transdyscyplinarności i transkulturowości badań oraz tożsamości uniwersytetu. Profesor Stefan Kwiatkowski skupił uwagę słuchaczy na kwestii: *Kierowania transdyscyplinarnymi zespołami naukowymi – problemy interakcji personalnych i instytucjonalnych*. Natomiast temat wystąpienia Marii Dudzikowej brzmiał następująco: *Uniwersytet jako....(co?) Wojna metafor o jego tożsamość*, zaś prof. Jerzego Nikitorowicza, przedstawił: *Wyzwania i zadania współczesnego uniwersytetu z perspektywy edukacji międzykulturowej*. Do metaforycznych i transdyscyplinarnych kontekstów edukacji także nawiązał prof. PWSIP w Łomży Marek Gawrysiak w referacie zatytułowanym: *Oblężona twierdza czy otwarte drzwi? O metaforyczno-transdyscyplinarnych perspektywach i kontekstach edukacji w erze cyfrowej*.

Z kolei o jakości kształcenia traktowały referaty: prof. Marii Czerepaniak-Walczak: *Nauczyciel akademicki: ile praxis, ile techné?* prof. Rafała Piwowarskiego – *Nauczyciele przyszłych studentów*, prof. UPH w Siedlcach J. Pawła Gieorgica – *Kilka uwag na temat jakości edukacji w polskich szkołach wyższych w aspekcie porównawczym*, prof. UwB Anny Karpińskiej – *Uczelnie wyższe spadkobiercami niepowodzeń szkolnych*, prof. UwB Joanny Karpińskiej – *Chemia analityczna a kompetencje społeczne studentów kierunku Chemia*, dr. Wiktora Sawczuka – *(Od)twórczy student, czyli kto? – wybrane konteksty*.

Niestety, z braku miejsca, nie sposób odnieść się do wszystkich wyżej wymienionych wątków, należy jednak zwrócić uwagę na te wystąpienia, o których dyskutowano również w kuluarach konferencji.

Niezwykle intrygujące i poruszające było pierwsze wystąpienie w sesji plenarnej prof. Bogusława Śliwerskiego. Przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk powiedział, że ogromnie cieszy się, iż konferencja odbywa się w Białymstoku, ponieważ dokonania naukowe i dydaktyczne, także prowadzone poza granicami kraju są bardzo cenione przez Komitet Nauk Pedagogicznych, o czym świadczy jego obecność i wszystkich jego zastępców. I dodał, iż *Białystok jest centrum edukacji międzykulturowej, /.../*. Następnie odwołał się do wypowiedzi Rektora UwB, podkreślając, iż *ważną kwestią jest przebicie się z podjętymi przez Rektora problemami do polityków*.

Natomiast w ramach pierwszego panelu dyskusyjnego prof. Bogusław Śliwerski wygłosił referat na temat: *Pedagogika polityczna a badania makropolityki szkolnictwa wyższego i nauki*. Odwołał się do badań naukowych, które prowadzi od 2008 roku, dotyczących pozyskiwania stopni naukowych kadr akademickich w innych państwach, w tym także na Słowacji. Zdaniem profesora są to działania, nierzadko mające charakter patologiczny, dlatego powinno się szczególnie zwrócić uwagę *na przestrzeganie podstawowych standardów wartościowania działalności władz, instytucji na rzecz dobra wspólnego, jakim jest nauka i kultura oraz na patologie i odstępstwa od tych norm, które pogłębiają kryzys, poszerzając margines nieaprobowanych postaw i zachowań*. Ponadto prof. Bogusław Śliwerski wiele uwagi poświęcił nie do końca precyzyjnym przepisom, co jest wykorzystywane w sposób nieuczciwy i umożliwia niektórym osobom związanym ze szkolnictwem wyższym „drogę na skróty”. Przywołał przykłady procedur habilitacyjnych przeprowadzonych w wybranych ośrodkach akademickich na Słowacji i apelował, aby w sposób zdecydowany wyrażać sprzeciw tego rodzaju praktykom „umiędzynarodowienia” nauki, które są sprzeczne, z aksjologicznego punktu widzenia z etyką naukowca.

Natomiast zastępca przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Prorektor ds. Nauki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie prof. Stefan Kwiatkowski mówił o: *Kierowaniu transdyscyplinarnymi zespołami naukowymi – problemy interakcji personalnych i instytucjonalnych*.

Wypowiedź zaczął, jak sam określił, od „historii” swoich badań naukowych. Kwestią transdyscyplinarności i interdyscyplinarności zainteresował się wiele lat temu, gdy Maria Dudzikowa zaprosiła Profesora do udziału w Letniej Szkole Młodych Pedagogów w Kazimierzu, wówczas, jak wspomniał, sformułował taką tezę o potrzebie badań transdyscyplinarnych w odróżnieniu do badań interdyscyplinarnych. Również z inicjatywy Marii Dudzikowej w październiku 2009 roku odbyło się spotkanie Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN z przewodniczącymi lub wiceprzewodniczącymi komitetów PAN-owskich innych dyscyplin naukowych – socjologii, psychologii, filozofii, aby *zapoznać się, jak sprawy kształcenia, rozwoju edukacji, rozwoju gospodarczego widzą przedstawiciele innych dyscyplin, chociaż jak zawsze mówimy dyscyplin, których jesteśmy współpartnerami czy partnerami, dyscyplin nam bliskich: psychologia, socjologia, filozofia*.

Prof. Kwiatkowski, starając się wytłumaczyć temat głoszonego referatu, stwierdził, że trudno mówić *o wysokim poziomie dydaktyki bez badań naukowych, co jest zapisane w różnych konwencjach, statucie bolońskim, są to zapisy, które świadczą o jedności badań naukowych i dydaktyki*. Zauważył też, że *jako osoba, która pracuje w uczelni nie może sobie wyobrazić wygłoszenia dobrego wykładu bez własnych badań, chociaż może się zdarzyć, iż profesor czy doktor wygłosi dobry wykład bez prowadzenia badań własnych, jeżeli jest „dobrym analitykiem”*. Natomiast według Profesora Kwiatkowskiego każda uczelnia powinna prowadzić badania własne i przenosić je do praktyki edukacyjnej poprzez

dydaktykę. Analizując stan badań nad trans- i interdyscyplinarnością, stwierdził ponadto, iż pojęcie transdyscyplinarności coraz powszechniej funkcjonuje zarówno w badaniach, jak i w literaturze, z tego względu starał się zachęcić młodych naukowców do tego typu badań. Omówił zasady tworzenia transdyscyplinarnych i wielokulturowych zespołów badawczych oraz ich organizację z uwzględnieniem umiejętności doboru osób i najwybitniejszych ekspertów transdyscyplinarnych zespołów. Zwrócił też uwagę na konieczność tworzenia metajęzyka wytworzonego na podstawie lektur i pracę na pograniczach, a także na konieczność określenia wkładu pracy poszczególnych członków zespołu. Może bowiem się zdarzyć, że badania transdyscyplinarne staną się źródłem konfliktów, jeżeli niejasno zostaną sprecyzowane kryteria autorskie projektu, publikacji czy patentów. Tym niemniej badania transdyscyplinarne są szansą rozwoju polskiej nauki.

Uniwersytet jako....(co?) Wojna metafor o jego tożsamość – taki tytuł swoim rozważaniom nadała profesor Maria Dudzikowa, zastępca przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej PAN i „Rektor” Letniej Szkoły Młodych Pedagogów. Jak zwykle z wielką erudycją profesor zaprosiła słuchaczy do świata metafor, ukazując różne oblicza tożsamości uniwersytetu. Według Marii Dudzikowej tożsamość uniwersytetu jest w większym stopniu procesem niż stanem, pojęcie to wymaga konstrukcji i rekonstrukcji, jako że pojęcie odnosi się do rzeczywistości podlegającej zmianie, co komplikuje odpowiedzi na pytanie o podobieństwa i różnice (dwie kategorie, które pozwalają identyfikować i klasyfikować ludzi i rzeczy jako tożsamych i odmiennych) oraz pytania o kontynuację i odmienną w perspektywie temporalnej. W swym wystąpieniu odniosła się najpierw do tożsamości uniwersytetu dzisiaj za pomocą odczytywania i interpretacji metafor funkcjonujących w przekazie i dyskursie publicznym, popularnonaukowym i naukowym. Następnie dokonała przybliżenia pojęcia tożsamości i metafory, opatrzonych przykładami, zasygnalizowała powody, dla których uniwersytety są stale reformowane, a presja na ich reformowanie jest coraz większa, co pociąga za sobą wojnę metafor o jego tożsamość „z niewiadomym, jeśli już, zwycięzcą”.

Wystąpienie profesor Marii Czerapaniak-Walczak, także zastępcy przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i wiceprzewodniczącej Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego nosiło wielce znaczący tytuł *Nauczyciel akademicki i/wobec kultury: ile praxis, ile techne? Jak być współcześnie nauczycielem akademickim i nie zwariować albo nie zostać hipokrytą* i poświęcone było zjawiskom, które pozostawiają szczególny ślad w akademickiej edukacji, problematyce stawania się nauczycielem akademickim, czyli osiągnięciu dorosłości nauczycielskiej oraz specyfice działań akademickich typu *techne* i *praxis*. Na zakończenie poruszona została kwestia badań w działaniu jako jednego ze środków stawania się nauczycielem akademickim.

Wyzwaniom i zadaniom współczesnego uniwersytetu z perspektywy edukacji międzykulturowej poświęcone było wystąpienie profesora Jerzego Nikitorowicza, sekretarza Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i rektora Uniwersytetu

w Białymstoku w latach 2005–2014. Mówca postawił tezę, że nauka jest „beznarodowościowa” i w tym kontekście należy poszukiwać odpowiedzi na pytania, czy uczelnie przygotowują do funkcjonowania w warunkach wielokulturowości, czy nie niszczą tych elementów, które tworzą europejską solidarność, ku jakiej kulturze zmierzamy? Wstąpienie obfitowało w odniesienia do aktualnej sytuacji międzynarodowej.

Interesującą formułą akademickiej debaty okazało się forum dyskusyjne z udziałem licznie zgromadzonych rektorów wyższych uczelni i pracodawców. Była to okazja do podjęcia kwestii finansowych i ich wpływu na kulturę edukacji i funkcjonowanie uczelni w kontekście ich misji i zadań w zmieniającej się rzeczywistości. Przedstawiono możliwości współpracy uczelni wyższych ze środowiskiem. Mieli okazję wziąć udział w dyskusji potencjalni pracodawcy studentów i przedstawić swoje oczekiwania i refleksje dotyczące kształcenia na uczelniach wyższych. Forum dyskusyjne rozpoczęło się od wystąpień: Prorektor ds. Studenckich i Dydaktyki Politechniki Białostockiej prof. PB Grażyny Łaskiej, która zastanawiała się, czy należy wspierać, angażować, czy nie przeszkadzać w procesie kształcenia w szkolnictwie wyższym, Prezesa Combidata Poland Bohdana Rotkiewicza, który mówił o współpracy uczelni z otaczającym środowiskiem i Szefa TVP Regionalna Dariusza Cychola – przedstawił ocenę praktycznego przygotowania absolwentów do wykonywania zawodu dziennikarza. W dyskusji udział wzięli m.in.: prof. Barbara Mroczo – Pełnomocnik Rektora ds. Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, profesor UwB Robert Ciborowski – Prorektor ds. Ekonomicznych Uniwersytetu w Białymstoku, Wiesława Ćwiklińska – Wicekurator Oświaty, Podlaskie Kuratorium Oświaty, doktor Anna Rybak, Małgorzata Kasperska – Dyrektor Generalny EMERSON Network Pauer Sp. z o.o.

Niezwykle ciekawe były też obrady odbywające się w sekcjach. Ważne kwestie podjęto również w sesji posterowej. Obradowały cztery sekcje prowadzone przez: prof. UwB Stanisława Bożyka i dr Małgorzatę Głoskowską-Sołdatow (sekcja I), prof. UwB Joannę Karpińską i dr Renatę Wawrzyniak-Beszterdę (sekcja II), prof. Mirosława Szymańskiego i dr Annę Kienig (sekcja III), prof. Elwirę Kryńską i prof. Rafała Piwowarskiego (sekcja IV). Warto nadmienić, że w obradach w sekcjach uczestniczyli studenci Centrum Edukacji Ustawicznej: Marta Budnik, Paulina Długowska i Izabela Dobrzyńska, które przygotowały referaty pod kierunkiem dr Anny Czapiuk i dr Małgorzaty Frąckiewicz, współpracujących z CEU.

Sekcja pierwsza dotyczyła kompetencji absolwentów szkół wyższych. Dyskutowano o kompetencjach twórczych, o kategorii odpowiedzialności w kulturze edukacji szkoły wyższej. Odniesiono się również do badań na temat stanu wiedzy studentów o KRK i przygotowania ich do rynku pracy. Przedstawione zostały przygotowania SGH do zmian strukturalnych i programowych eksponujące wielokulturowość tej uczelni.

Jakość dydaktyki szkoły wyższej była motywem przewodnim wystąpień w II sekcji. Wystąpienia dotyczyły kultury nauczania i uczenia się w szkole wy-

żej i były ukazane w bardzo zróżnicowanych kontekstach i ujęciach. Od rozważań teoretycznych, przez prezentację wyników badań (jakościowych i ilościowych). Odnosiły się do perspektyw działalności nauczyciela, kształcenia w szkole wyższej w kontekście konstrukttywizmu, zmiany paradygmatu w ocenianiu wiedzy i umiejętności w szkole wyższej, specjalnych potrzeb edukacyjnych studentów, edukacji akademickiej zorientowanej na studenta czy kształtowania tożsamości kulturowej prawnika, relacji Mistrz–Uczeń i problemów studenta niepełnosprawnego.

Kształcenie nauczycieli – różnorodne perspektywy – to temat obrad w kolejnej sekcji. Wystąpienia dotyczyły nauczyciela, tego „z emocjami na twarzy czy w kieszeni” i tego, który chce z każdego studenta wydobyć, co najlepsze. Poddano analizie metody i techniki stosowane w kształceniu nauczycieli języków obcych oraz możliwości wykorzystania e-learningu. W dyskusjach pojawiły się wątki dotyczące czynników efektywnego kształcenia nauczycieli, kwestie związane z pomiarem dydaktycznym czy transformacją treści na różnych etapach kształcenia. W ostatniej sekcji pochyłono się nad rolą kształcenia w Instytucie Paniów Szlacheckich w Białymstoku w XIX wieku, znaczeniu społeczności karaimskiej na wyższych uczelniach w okresie międzywojennym, ale również poruszone były kwestie dobrostanu studentów, ich motywacji do nauki, czy odniesiono się do *Adaptacji czy emancypacji, czyli o funkcjach szkoły w opiniach przyszłych nauczycieli*.

Ograniczenia czasowe trwania konferencji zmusiły organizatorów do dokonania podziału wystąpień głoszonych w obradach plenarnych i sekcjach, a ponieważ wszystkie prezentowane referaty były w równym stopniu interesujące i wartościowe – zaplanowano ich publikację.

Bogactwo poruszonej tematyki i waga problemów podejmowanych przez uczestników konferencji *Kultura edukacji szkoły wyższej – różnorodne perspektywy* jest dowodem na to, że istnieje potrzeba kontynuacji akademickiego dyskursu poświęconego kulturze edukacji. Cieszyć się należy, że spotkanie w Uniwersytecie w Białymstoku pomyślane zostało przez prof. Elwirę J. Kryńską jako zapowiedź cyklu konferencji. Będzie więc okazja do kolejnych naukowych spotkań tych, którym leży na sercu jakość polskiej nauki i edukacji.